

A HABSBURG ABSZOLUTIZMUS KÍSÉRLETE ÉS A HARMINCÉVES HÁBORÚ

1. A HABSBURG ABSZOLUTIZMUS

- Habsburg világbirodalom 1556 után:
- Spanyol ág (II. Fülöp)
- Osztrák ág (I. Ferdinánd) –Dunai Habsburg Birodalom - részei:

I. FERDINÁND (1526-1564)

- magyar király, cseh király, osztrák főherceg, és 1556 után NRCS császár is volt.
- Tartományok: örökös tartományok (Ausztria, Stájerország, Karintia, Krajna, Tirol), Cseh Királyság, Magyar Királyság,
- Cél: nyugat-európai mintára abszolút uralmat kiépíteni.
- DE: Itt kedvezőtlenek az abszolutizmus feltételei:
- **Gazdaság:** Ez félperiféria, periféria területére esik
- Mezőgazdaság: elsődleges, ipar: céhes
- **Társadalom:** Ausztrián és Csehországon kívül a városok és a polgárság gyenge volt, így a belső jövedelmekből az udvar nem számíthatott arra, hogy ezekről a területekről beszedett adók majd el tudnak látni egy jólszervezet hivatali apparátust, vagy egy nagy és erős zsoldoshadsereget.
- Mezőgazdasági konjunktúra köv.: a nemesség megerősödése
- Ez a terület a rendiség fő centruma (nagyon erősek a rendek: cseh, német, magyar).
- A Habsburg-tartományok csatlakoztak a reformációhoz, de a Habsburg uralkodók ragaszkodnak a katolicizmushoz – az **erőszakos ellenreformáció** tovább gyöngíti a polgárságot.
- **Problémák:** Német protestáns rendek és a katolikus Habsburgok ellentéte
- A magyar és a cseh rendek valamint a Habsburg abszolutizmus ellentéte – a rendek ragaszkodtak kiváltságaikhoz.
- Külpolitika: **francia – Habsburg** ellentét **és a török elleni harc**- ezt előnyé is lehetett tenni, mivel éppen a Habsburg birodalom fogta össze a Duna menti népeket, így leváltása a kis népek magukra maradása lett volna. Emellett a török veszély sok külső forrást is megnyitott, hiszen nemcsak a pápa, de még a német fejedelmek is adtak segílyt a török elleni harchoz. (de: a török elleni küzdelem miatt tudták a magyar rendek is megőrizni a kiváltságaikat)
- A 16. században megjelent a **reformáció**, ami megint jó volt, hiszen ezzel maga mellé tudta állítani a keresztény egyházat, és a délnémet tartományokat, akik pénzzel támogatták a Birodalmat, sőt még a gazdag rokon is támogatta a protestánsok elleni harcot, hiszen a rendek főleg protestánsok voltak. A protestánsok elleni harc lehetővé tette a fiskális perek alkalmazását, amikor koholt vádak alapján akárkit lecsukhattak, elítélhettek, ezzel nagyon sok birtokhoz jutott a birodalom.
- A hiányzó jövedelmet pótolták: Katolikus egyház; Udvari nemesség; A spanyol rokon, a német fejedelmek.
- Ezekből már fel lehetett építeni egy ütöképes zsoldoshadsereget, és a bürokrácia már megvolt, tehát ki lehetett alakítani egy abszolutisztikus rendszert.

2. A 30 ÉVES HÁBORÚ : 1618-1648. az első európai háború

- **A háború okai:**
- ellenreformáció sérelmei – 1600. II. Ferdinánd a protestánsok szabad vallásgyakorlásának a jogát megvonta – köv.: kivándorlás
- törökellenes harcok dűlőszai

- Köv.: általános elégedetlenség
- 1608. Protestáns Unió – németországi városok és fejedelmek önvédelmi szövetsége – vez: Frigyes pfalzi választófejedelem
- 1609. Katolikus Liga – válaszképpen hozta létre Miksa bajor herceg
- A háború ellentétei:
 - csehek, magyarok harca a Habsburg abszolútizmus ellen
 - a császár a német tartományokkal szemben az abszolút hatalomért
 - a Habsburgok harca Svédország és Franciaország ellen a nyugati német területekért és az atlanti-óceáni tengerpartért
- **1. szakasz: 1618-24. cseh szakasz, Habsburg győzelem**
- 1618. cseh felkeléssel kezdődik, Prágában a huszita cseh nemesség a császári biztosokra támad (defenestráció)– nem ismerik el a katolikus II. Ferdinándot királynak - a protestáns Pfalzi Frigyes meghívása a trónra Ferdinánd ellenében-vallásháború, 1620.nov. 8. fehérhegyi vereség, (Tilly)cseh nemesség kiirtása, birtokaik felosztása, Csehország örökös tartomány lett, kötelező német nyelv
- **2. szakasz: 1625-1629. dán szakasz - Habsburg győzelem**
- IV. Keresztély északnémet területeket akar megszerezni – szövetségesei: Bethlen Gábor, Hollandia
- zsoldoshadseregek, Albrecht Wallenstein (felajánlotta szolgálatait a Habsburgoknak) győztes előretörése a Balti-tengerig
- **3. szakasz: 1630-1648. svéd - francia háború – svéd győzelem (pontosabban: Wallensteint nagynehezen legyőzik)**
- II. Gusztáv Adolf, svéd király áll a protestáns szövetség élére, előretörnek - visszahívják a végveszélyben Wallensteint, aki vereséget szenved
- Richelieu beavatkozik, a vallási érdek teljesen elmosódik: a katolikus francia és a protestáns svéd király a Habsburg-hatalom ellen
- A Habsburgok végül az erős francia hadsereg ellenében békére kényszerültek.
- **1648. Westfáliai béke:**
 - augsburgi vallásbéke visszaállítása
 - Németország szétagoltságát szentesíti- 300 hercegség + apró fejedelemségek
 - Svájc függetlensége és Hollandia függetlensége
 - Svédország: területi nyereség
 - Franciaország megkapja Elzászt
- **A háború következményei:**
 - a parasztságot tönkreteszi a harminc évig tartó háború
 - a hadseregellátás kedvez a nagybirtokosoknak – junkerek meggazdagodása
 - de: a béke rögzítia szétagoltságot, ami a fejlődés gátja lesz – a kapitalista fejlődés az Elbától Keletre megtorpan
 - viszont: a rendiséget a cseh és magyar területeken a Habsburgoknak sikerült felszámolni – lehetőség az abszolútizmus kiépítésére

3. Poroszország felemelkedése

- a westfáliai békében Brandenburg Tartomány megkapta a Porosz Hercegséget – a Hohenzollern dinasztia uralomra jutása
- **III. Frigyes- Vilmos** fejedelem(1640- 1688): állandó, erős hadsereg, (Jól szervezett katonaság, huszárezredek.)
- A westfáliai békében tengerpartot szerzett (Brandenburg)
- svédek visszaszorítása (káplár-király)

- protestánsok befogadása-telepítése (hugenották, salzburgi protestánsok pl.) – iparosok, kereskedők
- merkantilista gazdaságpolitika
- mezőgazdasági mintaüzemek, út – és csatornaéítés
- fia: **1701. I Frigyes** (1701-13) az első király
- folytatja a hagyományokat: erős hadsereg
- a nemesség megadóztatása, iparfejl., oktatás támogatása
- Egyetem, árvaház, akadémia alapítása
- protestánsok befogadása-telepítése (hugenották, salzburgi protestánsok pl.)
- porosz és brandenburgi teületek egyesítése
- **I. Frigyes Vilmos** (1713-40)- káplár-király (bambuszbot): „Most aztán fussunk, jön a király! – „A lélek Istené, minden más az enyém”
- Általános tankötelezettség- és hadkötelezettség!!!!
- porosz hagyományokat folytatja (vasfegyelem, takarékoság)
- Drasztikus takarékosági intézkedések.
- Nagyszabású fejlesztés a hadseregben (junker = földbirtokos katonanemes, drill = kemény katonai fegyelem a hadseregben)
- katonákat bérbe adta!!!

4. A spanyol örökösödési háború

- kirobbanás oka: II. Károly spanyol király a címét a francia király , XIV. Lajos unokájára, Fülöpre hagyta
- ez ellen fellép: Lipót Habsburg császár – szövetségesei: Hollandia, Anglia, Poroszország
- FrO szövetségese: II. Rákóczi Ferenc
- 1704. Höchstadt – francia csapatok veresége Savoyai Jenőtől, Habsburg hadvezér
- Békekötés:
- Anglia – Gibraltár, Kanadai területek
- Fülöp – megkapta a spanyol trónt
- Ausztria: Belgium(Spanyol-Németalföld), Lombardia(Milánó), Nápoly
- Svájc és Hollandia: független és semleges